

בינת ההלכה

גליון מס' קצא פרשת דברים-חזון תשפ"ג מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

על פי השו"ע והמשנה ברורה תמצית הלכות אקטואליות והפסקי תשובות

שבירת צלחת וכוס באירוסין ונישואין

כתב הרמ"א באורח חיים (סימן תקס אות ט) "ויש מקומות שנהגו לשבר כוס בשעת חופה וכו', ובמ"ב (סק"ט) וזו היא ג"כ הטעם של שבירת כלי בשעת כתיבת התנאים. ובשעה"צ בשם הפמ"ג שבשעת התנאים ראוי לקחת קדירה שבורה, אמנם המנהג אינו כן אלא לוקחים צלחת של חרס (חרסינה, פורצלן) שלימה. והרבה טעמים נאמרו מדוע שוברים בתנאים צלחת של חרס ותחת החופה כוס זכוכית, ובפשטות הטעם כי בתנאים השבירה היא כדי להבהיל ולזכור שאין השמחה במלואה בזמן הזה, ודי לזה בקדירת חרס פשוטה, משא"כ בחתונה טעם השבירה כדי לא להרבות בשמחה יתירה ולהכניס עצבות קצת כי אין שמחתנו שלימה בזה"ז ולפיכך לוקחים כוס זכוכית, ואכן צריך שיהיה הכוס יקרה קצת כדי להעציב בעלי השמחה.

ובליקוטי מהרי"ח בשם ס' שערי רחמים מנהגי הגר"א בשם הגר"ח מואלאזין זצ"ל בשם הגר"א זי"ע שיותר טוב לגרש אשה שהתירה תורה מלבטל תנאים, על כן בתנאים שוברים כ"ח שאין לו תקנה ובחופה כלי זכוכית שאע"פ שנשבר יש לו תקנה.

ובשבירת הקערה בתנאים נוהגים שאבותיהן או אמותיהן של החתן והכלה שוברות או אדם אחר כפי רצון המחוננים, ובשבירת הכוס תחת החופה שוברו החתן בעצמו. ובאבן העזר שם דבחופה עיקר השמחה של החתן לפיכך שובר בעצמו משא"כ בשידוכין אין שמחתו עדיין שלימה ואפשר ע"י אחרים.

ומה שנוהגין לומר מז"ט אחר השבירה כנראה עפ"י הערוה"ש אבהע"ז סי' נ' סעי' כ"ו שע"י קריאת התנאים בפומבי ושבירת הכלי נגמרת קנין השידוכים, שבכלל קבלת הקנין בשידוכין גם קריאת התנאים ושבירת הכלי, וכל זמן שלא עשו דברים אלו עדיין אפשר לחזור מהשידוך, עיין שם.

זמרה לאחר חורבן הבית

כתב המחבר באורח חיים (תקס, ג סעיף ג) "וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם; הגה: ויש אומרים דוקא מי שרגיל בהם, כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה (טור), ואסור לשומעם מפני החורבן; ואפילו שיר בפה על היין, אסורה שנאמר: בשיר לא ישתו יין (ישעיה כד, ט) וכבר נהגו כל ישראל לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות וזכרון חסדי הקדוש ברוך הוא, על היין. הגה: וכן לצורך מצוה, כגון, בבית חתן וכלה, הכל שרי (תוספות וסמ"ג והגהות מיימוני) ע"כ.

וגדולי הדור בירושלים תובב"א בשנת תרכ"ה עקב מגיפה נוראה שהפילה חללים רבים גזרו שלא לנגן בריבוי כלי זמר בחתונות ובשאר שמחות כברי"מ וכדו' אלא אך ורק בכלי נגינה אחד ותו לא, וגם ניגונים ע"י כלי זמר רבים שהוקלטו בטייפ אין להשמיעם, עיין בזה בס' בית חתנים - שגזרו זאת אחר שאלת חלום של אחד מגדולי הדור עקב המגיפה רח"ל, ולתקנה זאת נצטרפו גם כמה מגדולי ישראל שבחוו"ל כבעל ערוך לנר והגר"ש סופר מקרקא, מוהר"א מטשכנב והגר"א מקובנא זצ"ל ועוד, ועי"ש עוד מש"כ בענין השכונות החדשות שבירושלים. ומ"מ סיים שנוהגים להחמיר, כ"ג בשו"ת שלמת חיים להגר"ח זוננפלד זצ"ל ח"ד סי' כ"א, אמנם עפ"י גדולי ירושלים נוהגים להקל לשמוע נגינה מטייפ בשמחות כברי"מ ובר מצוה וכיו"ב, אך לא בנישואין.